

što čuje, da drugi, koji se zovu pametni, uče drugovačije; 4. jer ono, što nije dokazano kao izvjesno, već samo kao vjerojatno, ili kakvim sofističnim samo razlogom potvrgjeno, drži se više puta, kao da je izvjesno dokazano. Stoga treba čovjeku objava, da laglje, bez dvojbe i bez pogrješke dosegne do istine, koje ne nadmašuju ljudske umne snage.

Plato navodi četiri razloga, a Toma devet. Po tomu S. Toma proširuje i popunjuje bolje i učvrstuje Platonovu nauku o zaprekama, koje su čovjeku na putu, da slobodno, lako dopre do spoznaje čiste istine.

U. Talija.

Recenzije.

Die sogenannten Slavenapostel Constantin und Methodius. Ein grundlegendes Kapitel aus den Beziehungen Deutschlands zum Südosten von Hans von Schubert. Vortrag gehalten in der Sitzung der Gesamtakademie am 26. Februar 1916. Cijena: 1 Mk. Nabavlja se kod: Carl Winter's, Universitätsbuchhandlung, Heidelberg (Baden.)

S ovom knjižicom Heidelberški profesor von Schubert iznosi na vidjelo jedno od najznamenitijih poglavlja slavenske kulture. Slavenski apoštoli Ćiril i Metod bijahu prvi, koji dadoše slavenstvu žig slavenske kulture. Najprije sv. Ćiril ili Konstantin to započe sa pismom zvanim „glagolica“, a pri tomu ga je valjda pomagao i njegov brat sv. Metod. S glagolicom sv. braća prenijehše sv. pismo, liturgiju i oficije u starobugarski ili staro-slavenski jezik. Od ove činjenice datiraju i počeci djelovanja slavenskih apoštola. Teško je danas ustanoviti, kuda i kako se je razvijala djelatnost naših sv. Apoštola. Berlinski je slavista Alexander Brückner u tom smislu izdao god. 1913. djelo pod naslovom „Die Wahrheit über die Slavenapostel“. Rezultati, koje je iznio Brückner, ne

zadovoljiše prof. von Schubert-a zbog manjkavosti sigurnih povjernih isprava. Zato se dade isti profesor na ispitivanje svih onih povjernih vrela, koja se tiču djelovanja slavenskih apoštola na političnom i religioznom polju. U prvom redu stoje papinske isprave, što dolaze iz rimskog i bavarskog područja tijekom druge polovice devetog stoljeća. To je doba karolinškog kraljevstva, čije se granice umanjivahu dijelom uslijed nutarnjih borba, dijelom uslijed proširivanja četiriju slavenskih skupina: Slovena, Hrvata, Srba i Bugara po Balkanu. Zaposjednuće Balkana po Slavenima stvara novu fazu u kulturi evropskoj. S jedne strane njemačka, a s druge bizantinska kultura opkoli slavenski živalj. Ovdje se otvara polje kulturnoga rada za sv. Ćirila i sv. Metoda. Nositeljima slavenske kulture bijaše zadaća da znadu iskoristiti te dvije jake, i ako prilično protivne, kulture i unijeti ih među još nekulturne slavenske skupine. Sredstva, kojim se služe sv. braća, ispitiva pisac na temelju ondašnje civilne i crkvene politike. Po opisu profesora von Schuberta sv. Ćiril ostaje pojava sasvim drukčija od one njegova brata sv. Metoda. Dok sv. Ćiril više filozofira, sv. Metod je više čovjek misijonarski, koji teži i ide jedino za proširenjem slavenske ideje. Tim cijeni von Schubert, da je i borba njemačkih prvaka

protiv slavenskih sv. apoštola sasvim shvatljiva i opravdana. Tuj se upravo opažaju tragovi nacionalne pristranosti kod učenog profesora. Inače smijemo reći, da je proučavanje zadnjih prilika sv. braće dobrahno osvjetljeno na osnovi nedavno otkritih listina „britske zbirke“. Odnosa je sv. Metoda sa rimskim Papama sasvim lijepo istaknut, i ako ne uvijek nepristrano prosuđen. Na koncu je von Schubert iznio uspjeh sv. braće na području politike i religije. Tim je pisac naumio istaknuti negdašnji uski saobraćaj južnih Slavena sa Nijemcima, koji se opetuje i danas u sasvim drugom smjeru. Mi ovu knjigu preporučujemo u toliko, u koliko nas ona najzgodnije upoznaje sa ovim novim tekovinama u pogled pitanja rada i uspjeha slavenskih apoštola sv. Ćirila i Metoda na polju slavenske kulture.

Anton Lovre Gančević O. F. M.

Lippert Peter S. J.: Credo. Darstellungen aus dem Gebiet der christlichen Glaubenslehre. Erstes Bändchen: **Gott.** Buchschmuck von Adolf Kunst. U 12-tini 130 str. Prvo i drugo izdanje 1916. Dobiva se kod nakladnog tiskovnog zavoda: Herdersche Verlagshandlung, Freiburg i Br. (Baden-Njemačka) ili Beč (Wien, Austrija) uz cijenu: Mk 1'60 (Pappband), ili Mk, 2 uvez. u platnu.

Tijekom je ove godine započeo Isusovac Lippert s objelodanjivanjem jedne dogmatične zbirke, koja će sastojati valjda od 7—8 svešćića, a kojoj je svrha: pomoći naobraženijim katolicima pri njihovu traženju kršćanskih istina. Polag ovog prvog svešćića, u kojemu je govora o Bogu „Gott“, možemo pojmiti način i sadržaj zbirke. Prva nas knjžica poučava o čežnji za Bogom, o putevima, koji vode do Njega, o znanstvenim dokazima, po kojima Boga spoznajemo, o vjeri u Boga, o Božjim imenima, o veličanstvu i znanju Njegovu, o Njegovoj volji, duhu i življenju.

Sve se ove pouke osnivaju na sv. Pismu i predaji, pa je dosljedno vjerovanje čitaočevo pretpostavljeno. Ovo i jest razlog, zašto je čitavoj zbirci naslov „Credo“. Iz sadržaja i načina obradbe može se već unaprijed kazati, da će ova zbirka biti dogmatičnog smisla. Nema sumnje, da i ovakvih djela trebaju današnji naučni krugovi, pošto se pomoću takvih publikacija stječe pogled u sredotočje katoličke svijesti. Želimo, da se što skorije privede kraju istom započeta zbirka, a čitaocima preporučujemo, da se sa zbirkom podrobnije upoznaju.

Anton Lovre Gančević O. F. M.

Jenseitsreligion. Erwägungen über brennende Fragen der Gegenwart von **Dr. Georg Grupp.** Zweite und dritte, vermehrte und verbesserte Auflage. 1916. U 8-mi. XII. + 256. str. Izdala nakladna knjižara: Herdersche Verlagshandlung, Freiburg (Baden) ili Wien. Cijena: 3'60 Mk. broš., 4'20 Mk. vezana.

Dandanas se — kao i prije — vjere razlikuju u mnogom pogledu, a najglavniji je pogled predodžba Boga, Njegove čistoće, uzvišenosti, veličine i posvemašnosti. S ovakim se pogledom bavi i dr. Grupp u ovoj savremenoj knjizi. On je čitavu knjigu podijelio u četiri odsječka. U prvom odsječku: Diesseitige Weltanschauungen (strana 3—61) pisac pokazuje slabe strane t. zv. svjetovnog kršćanstva „Weltchristentum“, u kojemu izbija širokogrudnost nekih znanstvenjaka kao Harnacka i naturalista. Nekoji su dapače pokušali osnivati vjeru isključivo na filozofiji, ali ne uspješe, jer Spinoza, Lessing i Kant spadaju na „nepovjesno“ kršćanstvo. Pojavljuje se i judejski theizam, kršćanski deizam, nadrazumno, subjektivizam i t. d., da zastupaju razumnu religiju. Filozofične pretpostavke nijesu dovoljne da protumače počovječenje Krstovo („die Vermenschlichung Christi“), jer Hegel, Strauss, Renan i Loisy padaju